

Vastaus kirjalliseen kysymykseen saattohoidon laadun ja saatavuuden parantamisesta Suomessa ja saattohoitolainsäädännön aikaansaamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Arja Juvosen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 671/2018 vp:

Miten hallitus aikoo parantaa suomalaisen saattohoidon laatua ja saatavuutta,

miten varmistetaan, että kodinomaisissa tehostetun hoivan ja palveluasumisen yksiköissä voidaan toteuttaa laadukasta saattohoitoa ja

aikooko hallitus valmistella erityisen lainsäädännön eli niin sanotun saattohoitolain, jolla varmistetaan jokaisen ihmisen subjektiivinen oikeus hyvään, laadukkaaseen ja oikea-aikaiseen saattohoitoon Suomessa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomessa elämän loppuvaiheen hoitoon on kiinnitetty lisääntyvästi huomiota 2000-luvulla. Vuonna 2003 Euroopan neuvosto antoi suosituksen palliatiivisen hoidon järjestämisestä. Samana vuonna valtakunnallinen sosiaali- ja terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta ETENE antoi suosituksen saattohoidosta. Uudempia suosituksia ovat mm. sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemat Hyvä saattohoito Suomessa (2010) ja raportti Syövän hoidon kehittäminen vuosina 2010-2020, jossa asetettiin palliatiivisen hoidon ja saattohoidon järjestämisen tavoitteet. Saattohoidon tilaa kartoitettiin kattavasti vuonna 2012 ETENE:n toimesta. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden työtä tukemaan on tarjolla elämän loppuvaiheen hoitoa käsitteleviä Käypä hoito –suosituksia mm. seuraavasti: Kuolevan potilaan oireiden hoito (2012), Muistisairaudet (2017) ja Palliatiivinen hoito ja saattohoito (2018).

Pääministeri Juha Sipilän hallituskaudella osana valtakunnallisen hoidon saatavuuden ja yhtenäisten hoidon perusteiden työryhmän työtä STM julkaisi asiantuntijatyöryhmän suosituksen palliatiivisen hoidon ja saattohoidon järjestämisestä joulukuussa 2017. Sen pohjalta julkaistaan keväällä 2019 hoidon perusteet *Elämän loppuvaiheen palliatiivinen hoito ja saattohoito* sekä *Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon porrastus* osana *Yhtenäiset kiireettömän hoidon perusteet* –julkaisun päivitystä. Näissä kuvataan myös perustason hoidon ja hoivan edellytyksiä sekä osaamis- ja laatuksiteereitä hoidon porrastuksen eri tasoille. Perusperiaatteita ovat että potilas ja läheiset toiveineen huomioidaan päätöksissä ja suunnitelmissa ja että osaava hoito tarjotaan ko-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 671/2018 vp

tiin tai palveluasumisyksikköön tai mahdollisimman lähellä kotia potilaan ja läheisten tarpeiden mukaisesti.

Valtioneuvoston asetus erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä (582/2017) tuli voimaan 1.1.2018. Asetuksen perusteella viiden yliopistollista sairaalaa ylläpitävän sairaanhoitopiirin on huolehdittava vaativan palliatiivisen ja saattohoidon tehtävistä ja palliatiivisen ja saattohoidon suunnittelusta ja yhteen sovittamisesta alueellisesti. Lisäksi lasten ja nuorten saattohoidon ja palliatiivisen hoidon toteutussuunnitelman laatiminen kuuluu yliopistosairaalaille keskitettyihin tehtäviin. Näitä tehtäviä varten yliopistollisiin sairaanhoitopiireihin on perustettu tai ollaan perustamassa palliatiivisen hoidon keskuksia.

Eduskunnan syksyllä 2017 myöntämän yhden miljoonan euron määrärahan avulla edistetään palliatiivisen hoidon ja saattohoidon kehittämistä ja alueellista yhdenvertaisuutta. Rahoituksella yhtenäistetään käytäntöjä, koulutetaan terveydenhuollon ammattilaisia ja luodaan mahdollisuudet alueellisten, yksityiskohtaisten palliatiivisen ja saattohoidon toteutumista koskevien toimintaohjeiden ja sopimusten laatimiseksi. Määrärahan käyttöä ohjaa sosiaali- ja terveysministeriön asettama ohjausryhmä. Sairaanhoitopiirit ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ovat kartoittaneet palliatiivisen hoidon ja saattohoidon nykytilan sekä valmistelee laatukriteereitä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluille. Nämä on kuvattu 26.2.2019 julkaistussa väliraportissa *Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon tila Suomessa - Alueellinen kartoitus ja suositusehdotukset laadun ja saatavuuden parantamiseksi*. Sosiaalihuollon alaisten yksiköiden ja vanhustalveluyskiköiden tarkempi nykytilan kartoitus on tekeillä ja suunniteltu valmistuvan syksyllä 2019. Ohjausryhmä raportoi määrärahan käytön edistymisestä elämän loppuvaiheen asiantuntijatyöryhmälle.

Kansalaisaloitteessa Eutanasia-aloite hyvän kuoleman puolesta (KAA 2/2017 vp) ehdotettiin, että eduskunta ryhtyy lainvalmistelutoimenpiteisiin eutanasiain säätämiseksi ja eutanasian lailistamiseksi Suomessa. Eduskunta hylkäsi aloitteen 4.5.2018 istunnossaan, mutta hyväksyi sosiaali- ja terveyslautakunnan esittämän lausuman (StVM 4/2018): ”*Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto asettaa laajapohjaisen asiantuntijatyöryhmän selvittämään elämän loppuvaiheen hyvää hoitoa, itsemääräämisoikeutta sekä saattohoitoa ja eutanasiaa koskevia säätelytarpeita ja tarvittaessa antaa selvitys työn pohjalta eduskunnalle ehdotukset lainsäädännön muuttamiseksi.*” Sosiaali- ja terveysministeriö asetti toukokuussa 2018 laajapohjaisen asiantuntijatyöryhmän, jonka toimikausi päättyy 30.6.2021. Asiantuntijatyöryhmän tehtävänä on muun muassa selvittää elämän loppuvaiheen hoidon, itsemääräämisoikeuden toteutumisen sekä palliatiivisen hoidon ja saattohoidon nykytilanne ja vallitseva lainsäädäntö Suomessa sekä selvittää onko elämän loppuvaiheen hyvää hoitoa ja saattohoitoa tarpeen määrittää tai sen järjestämistä ohjata lainsäädännöllä. Asiantuntijaryhmä voi myös tarvittaessa tehdä ehdotukset lainsäädännön muutoksiksi ja sen perusteilla huomioon otettaviksi seikoiksi.

Helsingissä 15.3.2019

Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko